

Põgenemine
Prantsusmaale

Fiona Valpy

Valgus
viinapuude
vahel

Inglise keelest tõlkinud Raili Puskar

armastama: *vr. aimer; affectionner;*

ressentir une attirance pour;

être amoureux; adorer; désirer;

faire l'amour;

n. amour m;

attirance passionnée f;

affection f;

tendresse f;

intérêt; personne aimée f;

mon chou, chéri, amour . . . ;

armuma: *tomber amoureux/amoureuse;*

elu suurim armastus: *l'amour de sa vie;*

armuma esimesest pilgust: *le coup de foudre m;*

armuafäär: *liaison f; histoire d'amour f. . .*

ESIMENE PEATÜKK

Loobun lüüasaamist tunnistades katsetest teha kilukarbisuuruses praamikajutis igahommikusi Pilatese harjutusi. Niipalju siis tervislike eluviiside lubadusest, mille pärast Edist lahkuminekut endale andsin. Lähen hoopis tekile jalgu sirutama ja vaatama, kuidas Saint-Malo hommikusest udust nähtavale ilmub. Hingan tekil edasi-tagasi kõndides sügavalt sisse mereõhku, et pea eesiseivaks pikaks autosõiduks selgemaks saada.

Öösel, kui praam La Manche'i väina ületades kõikus ja õõtsus, ei saanud ma koikul lebades sõba silmale. Mu peas keerlesid mõtted Edist, alanduselained matsid mu taas enda alla. Ed ja Camilla. Naine, kellega Edil on olnud armuafäär. Tuleb välja, et mitu kuud. Ja kellega Ed nüüdseks koos elab. Sujuvalt. Olles oma kodinad kokku pakkinud ja eelmisel nädalal minu juurest välja kolinud. Kuue päeva eest. Ja kuue üksildase unetu öö eest, mis on veninud minutite ja sekundite pikkuseks haigutavaks kuristikuks. Jumal tänatud, et mind ootas ees tööreis Prantsusmaale uute veinidega tutvuma. Just see, mida vaja, et viia mõtted muudele radadele.

Jõuan parasjagu teki teisest otsast tagasi, kui praam liugleb kajakate tervituskisa saatel sadamabasseini. Võtan oma kotid ja lähen reisijate summast kantuna praamisügavusse autotekile.

„Ma armastan oma tööd,“ laulan ma endamisi. Autoraadio on keeratud Prantsuse jaamale, kus mängitakse nii kohutavat popmuusikat, et see mõjub heana, ning võtan kursi lõunasse viivale kiirteele. Ma töötan sisseostjana Wainrighti nime kandvas veine importivas ja turustavas ettevõttes, millel on Sussexi ja Hampshire'i väikelinnades käputäis veinipoode. Sõidan paar korda aastas Prantsusmaale, et käia veinitootjate juures ja degusteerida uusi paljutootavaid veine. See võib kõlada üsna glamuurisena, ent tegelikkus on märksa proosalisem. Suurema osa tööajast istun Arundelis asuva veinipoe kohal paiknevas väikeses tolmuses kontoris arvuti ees. Korra kuus sõidan kõik meie veinipoed läbi, et hoida personali kursis viimaste veiniuudistega ja aidata neil klientidele degustatsioone korraldada. Ent minu töö kõrghetked on kaks korda aastas toimuvad sõidud üle La Manche'i Prantsusmaa veinipiirkondadesse. Seekord sõidan ma Loire'i ja sealt edasi Bordeaux'sse. Ja tööreisi lõppu võtsin ma paari päeva pikkuse puhkuse, et külastada oma lemmiktädi.

Õigupoolest on ta mu ainus tädi, aga kui mul ka oleks teisi tädisid, oleks ta mu lemmiktädi. Omal ajal oli ta üpris tuntud. Svingivatel kuuekümnendatel, kui ta endale oma fotodega nime tegi, sai temast omamoodi kuulsus. Tema kultusobjekti staatusesse tõusnud portreesid rokkstaaridest ja kunstnikest trükitakse endiselt aeg-ajalt ära (tänapäeval küll peamiselt koos kaasneva

nekroloogiga). Aga seitsmekümne date lõpus kolis ta Prantsusmaa sügavustesse, keeras Londoni elu glamuurile ja sagimisele täielikult selja ja temast sai omamoodi erak. Tal jätkus endiselt silma ilule, kuigi ta suunas kaameraobjektiivi kuulsustelt hoopis oma uut kodu ümbritsevale maastikule ning võttis vastu tellimustöid fotodele, mis illustreerivad raamatuid Bordeaux' veinidest ning Lõuna-Prantsusmaa maastikust ja ürgsest loodusest. Pärast digifotode ajastu saabumist on ta kirk vaibunud, sest nagu ta ise ütleb, pole fotodes enam väljakutset ega kunstimeisterlikkust. „Üks ajastu on lõppenud.”

Ma ootan temaga kohtumist suure rõõmuga. Paar päeva tädi kaunis aias istumist on täpselt selline teraapia, mida ma praegu vajan. Tean, ta tahab, et ma räägin talle üksikasjalikult lahkuminekust Edist, ja et ta avaldab ägedat pahameelt selle üle, kuidas mind koheldi. Temapoolne solidaarsuse väljendamine aitab mu räsida saanud enesehinnangut tublisti tõsta ja Lizi vaimukus ja soojus teevad haigele hingele alati head.

Sõidan läbi Prantsusmaa põhjapoolse lauskmaa ja teeviit annab teada, et ma olen jõudnud Picardiesse. Autoraadiost kostavad paljude aastate tagused laulud ja mu tuju tõuseb pisut. Viimased kaksteist kuud on olnud rängad ja ma tunnistan, et kohati olen ma olnud omadega ummikus. Edi reetmist ja väljakolimist pole võimalik võrrelda isa surmaga möödunud aastal, mis oli mulle kohutav löök. Kaks ränka sündmust üksteise järel: lahkumine kiskus leinast tingitud haava uuesti lahti. Mu südames on nii meeletu valu, et seda on kohati võimatu taluda.

Isa suri samamoodi, nagu oli elanud oma elu: vaikselt, härrasmeelikult, taktitundeliselt, vajudes mu vanemate Sussexi maakonna lääneosas asuva maja aias vaikselt kokku. Arstid selgitasid,

et tegemist oli müokardi infarktiga. Nagu välk selgest taevast. Mitte keegi poleks saanud mitte midagi teha. Mulle helistades oli ema rahulik ja tasakaalukas nagu alati ja ema rahu ja enesevalitsus panid mind sugugi mitte esimest korda mõtlema, kui palju ta tegelikult isa üldse armastas. Vahel on raske uskuda, et ema ja Liz on õed: üks on väga soe, vaimukas ja boheemlaslik ning elab kuskil Prantsusmaa maakohas kaunis eraklikku elu, samas teine on vaashoitud olemisega igati kombekas Sussexi matroon, kes armastab seltskondlikku bridži ja disainerikäekotte.

Puistasime isa tuha aianurka – kus meie krundi piir läheb üle põldudeks ja kust avaneb vaade South Downsi kriidiküngastele – pingi kõrvale, kus isale meeldis istumas käia. Vahel leidsin ta suveõhtutel, kui pääsukesed söötsid pea kohal kõrgusesse, seal istumas ja vaatamas, kuidas taevast läks sinisest roosakaks ja edasi mustaks.

Pilgutan pisaratega võideldes silmi ja püüan end kokku võtta. On aeg keerata sisse bensiinijaama, et osta sarvesai ja tops kanget musta kohvi. Pärast unetut ööd ja varast starti kulub mulle enne ees ootavat pikka sõitu hädasti ära süst süsivesikuid ja kofeiini.

TEINE PEATÜKK

Olles nädala jooksul Loire'i põhjalikult läbi kamminud ja läbinud hõrkude veinide isetu otsimise käigus sadu miile, jõuan ma Bayesse, mis on Bordeaux' regiooni kõige põhjapoolsem punkt. Kuigi Loire'i org on kaunis ja väärikas ning elanikud tunnevad nii piirkonna enda kui ka sealsete veinide üle õigustatult uhkust, meeldib minule selle reisi kahest regioonist rohkem Bordeaux.

Loire'i elegantsed lossid ja neid ümbritsevad hoollitsetud aiad on väga kaunid, ent Bordeaux's on tunda rohkem söakust, sagimist ja otsusekindlust. Médoci regiooni *premier cru** veinimõisates toodetakse kogu maailmas hinnatud hirmuäratavalt kalleid prestiižseid veine. Natuke maad ida pool maastik muutub ja kerkivad savi- ja liivakivimäestikud, kus paiknevad Pomerol ja Saint-Émilion on paljude veinihuviliste palverännakute sihtpunktiks. Ent need kuulsad nimed räägivad kõigest pool lugu. Regioonis on palju väiksemaid veinimõisaid, mis moodustavad selle maailma veinitootmise jõujaama mootoriruumi.

* Prantsuskeelsete sõnade ja väljendite eestikeelsed vasted on ära toodud sõnastikus lk 229.

Minu ülemus Harry Wainright tegeleb suurtest veinimõisatest *en primeur* veinide sisseostmisega endiselt ise, mina aga kaevun Bordeaux' regiooni vähem tuntud nurkadesse, et otsida välja tundmatud, kuid sellegipoolest suurepärased veinid, mille müügihind jääb vahemikku, mida saavad endale lubada ka normaalsed inimesed.

Veetnud veel ühe päeva autos, peatun ma täna öösel kunagises kaunis lossis, mis pakub *chambres d'hôtes*'i – öömaja homimikusöögiga. Mind tervitab lossi omanik, sundimatult šiki välimusega daam, kes juhatab mind mu tuppa. Kõrgetest luukidega akendest avaneb vaade majaesisele pargile, kus kasvavate väärivate kastanite pungadest on avanemas õrnrohelist lehed.

Tuba on sama elegantne nagu maja omanik. Kõrge karniisidega lae tõttu mõjub tuba raskest antiikmööblist hoolimata avarana. Poleeritud põrandalauad ja kallid, kuigi kulunud vaibad säravad loojuvas päikeses.

Enne kui ma jalutan külasse, et seelses väikeses restoranis õhtust süüa, võtan märkmiku ja tõmban voodil lebedes maha ülesanded, mis mul on täidetud, ning loen läbi oma kirja pandud märkmed istanduste kohta, mida plaanin paaril järgmisel päeval külastada. Kaks neist on juba olemasolevad varustajad, nii et nende puhul on tegemist peamiselt viisakusvisiidiga, et suhteid säilitada ja veenduda, et viimaste aastakäikude veinid vastavad nõudmistele. Ent ühtlasi külastan ma ka paari uut veinitootjat eesmärgiga võimalikke uusi veine sisse osta. Panen kirja mõned mõtted, mida lisada degusteerimismärkmetesse, mis ma hiljem kokku kirjutan, ning tundes seejärel ootamatut nälga, võtan käekoti ja jaki, jooksen lossi suurejoonelisest trepist alla, tõmban raske välisukse lahti ja panen enda järel hoolikalt kinni.

Jalutades paarsada meetrit mööda kitsast teed külasse, tabab mind vastupandamatu soov, et isa oleks siin ja pakuks mulle üksildase õhtusöögi ajal seltsi.

Just isa õpetas mind veine hindama. Isa oli veinide asjatundja ja elukutselt veinikirjanik ning temast sai ühe veiniajakirja toimetaja, nii et veiniteemadel oli meie kodu õhtusöögilauas alati kindel koht. Isa innustas mind üsna noorelt maitstu kohta mõtteid väljendama, lasi mul tillukesi veinikoguseid suus ringi liigutada ja seejärel *crachoir'sse* sülitada. Mäletan lapsepõlvest, kui vaimustav oli vaadata, kuidas isa sülitas väga täpselt rihitud veinijoa süljenõusse võrratult ükskõikse elegantsiga, mis oli tegevuse enda tahumatusena nii täielikus vastuolus, et tõstis selle performansi tasemele.

Isa õpetas mind mõtlema iga veini erinevate maitsekihtide üle ja innustas mind maitsekogemust kirjeldama. „Ära häbene,“ ütles ta. „Ei ole õiget ega valet. Tegemist on isikliku kogemusega. Sulle see kas meeldib või ei meeldi. Kui meeldib, siis miks? Kui ei, siis miks?“ Ta võttis köögi maitseaineriulilt peotäie purgikesi ja tõstis need üksteise järel mu nina alla. „Mõtle, mis lõhna sa tunned. Jäta meelde, see on kaneel. Ja see, mis lõhnab higiste sokkide moodi, on vürtsköömen – seda tajub sageli paljudes parimates veinides. Ja sellele lisaks pisut hobusesõnniku lõhna.“ Mina itsitasin higiste sokkide ja hobusesõnniku peale mõeldes ja ema vangutas noomivalt pead.

Ent lõpuks viis isa antud haridus mu tööle Wainrighti firmasse, kus ma alustasin müügiassistendina, nägin vaeva ja teenisin välja edutamise kaupluse juhatajaks, sisseostja assistendiks ning lõpuks kahe aasta eest iseseisvaks sisseostjaks.

Söönud küla bistroos maitsva õhtusöögi, sammun ma mõneti ettevaatlikult tagasi lossi poole. Kitsas külavahetee on kottpimeduses, aga taevas on selge ning teed valgustavad kuu ja tähed. Kujutan ette, kuidas isa, sama rahulik ja kindel nagu alati, kõnrib mu kõrval ja saadab mu turvaliselt tagasi lossi.

Lõpetan toredate veiniootsingute nädala Bordeaux' regiooni kõige idapoolsemas nurgas, kus Lizi vana kividest ehitatud talumaja kükitab kõrgustiku serval, mille all laiutab Dordogne org.

Maja ümbritsev maa, kus kasvavad ploomipuud ja korrallikes rivides viinamarjad, müüdi ammusel ajal kohalikele talunikele. Liz ostis kõigest maja ja aia, mis kujutab endast kõrgete tammepuudega ääristatud rohumaad. Keeran viinapuude vahel jooksvale teele ja sealt maja juurde viivale tolmusele teele. Olen olnud liikvel paar pikana tunduvat nädalat ja lülitan tänulikult automootori välja tädi maja ees, kus sinised kobarhüatsindid ja kreemikad nartsissid on täies õies. Suve saabudes istutab tädi pottidesse erksad pelargoonid ja sätib need aknalaudadele, et õisi hilisemate külmade eest kaitsta. Maja täisnurga all seinad, mis raamivad õue kahest küljest, on ehitatud siinse piirkonna aluskivimist, kreemikast liivakivist, kuhu pressivad oma juuri ka sealt toitaineid otsivad viinapuud. Just liivakivi annabki siinsetele veinidele neile omase mineraalsuse ja struktuuri. Puuluukidega aknad ja ukсед on värvitud sellele kandile omaselt klaretkarva punaseks, mis harmoneerub kaunilt punase kivikatusega. Lizi kodu nagu sirutaks mulle tervituskallistuseks käed.

Äkitselt saan aru, kui väsinud ma olen ja kui tänulik, et lõpuks siia jõudsin. Põhjus pole mitte üksnes pikas autosõidus – väsitav on ka prantsuse keele rääkimine. Veinitootmise terminoloogia on mul kaunis hästi käes, aga tavaline, igapäevavestlus on endiselt kurnav. Ühel hetkel lobisen küllaltki ladusalt, siis aga kerrib lingvistilise kivimüürina mu ette mõni tundmatu fraas ja ma olen sunnitud kas kätega vehkima või telefonist tõlget otsima. Nüüd, kus kaks töörohkete nädalat selja taga, on igatahes tohutu kergendus olla taas inglise keelt kõnelevas keskkonnas.

Ronin just autost välja, kui köögiuks lüüakse lahti ja lävele ilmub Liz, käed avali. „Gina, mu kallis!” hüüatab ta. „Sa näed välja, nagu kuluks sulle ära korralik toit ja veel korralikum uni.”

Kallistan tädi soojalt. Ja tajun äkitselt, kui vilets ta tundub. Ta on olnud alati sale, see käib tema energilisuse ja toimekusega kaasas, aga ma pole teda juba ligemale aasta aega näinud ja ta paistab kuidagi habras ja oma särava pilgu, kiirete liigutuste ning korralikult lühikeseks lõigatud valgete juustega meenutab ta tavapärasest rohkem väikest lindu.

Tädi juhatab mu uksest sisse kööki. „Tule, saa tuttavaks mu armsa naabriga. Mireille Thibault – minu õetütar Gina Peplow. Te pole vist varem kohtunud?”

Väikest kasvu ja kõhn, väga sirge seljaga musta riietatud daam surub mu kätt; ta näol on sügavad kortsud, mis tõmbuvad ta sooja naeratusega veel sügavamaks. „Liz on sinust palju rääkinud,” ütleb Mireille prantsuse keeles, milles on tajuda siinkandis väga levinud *sud-ouest*'i aktsenti.

„Mireille elab siinsamas lähedal,” räägib Liz. Noogutan, sest tädiga koos tehtud jalutuskäikudel, kui me käisime siin-seal tee äärde jäävatest põldmarjatihnikutest seeni otsimas või marju

korjamas, olen ma märganud ploomipuude vahele jäävat väikest kivimaja.

„Jah, ja nüüd pean ma tagasi koju minema,” nendib Mireille naeratades. „Kaks mu lapselast on iga hetk saabumas ja kui mina enne neid kohale ei jõua, söövad nad ära terve koogi, mille ma ennist küpsetasin. Koolist tulles on nad alati näljased nagu hundid. Nägemiseni, *mademoiselle* Gina. Naudi tädiga koos veedetud aega.” Ta kallistab Lizi ja kaob teekäänaku taha.

„Väga sümpaatne proua,” nendin ma.

„On ju?” kinnitab Liz. „Mul on vedanud, et ta ostis teeäärse maja ja on mulle nüüd nii hea sõber ja naaber. Varem elas ta Sainte-Foyle lähemal, aga kolis pärast abikaasa surma umbes aasta eest siia. Nii,” jätkab ta, hoides mind endast natuke eemal, et mind paremini vaadata. „Mis siis kõigepealt? Arvan, et dušš ja asjade lahtipakkimine ja seejärel klaas mõnusat jahedat veini? Sa paistad omadega täiesti läbi.”

Lähen õue, et tuua autost kotid, ja kui ma tagasi kööki jõuan, ilmub nähtavale suur kass, kes kerib end ümber mu pahklude.

„Tere, Lafite!” ütlen ma kotte maha pannes ja kummardun kassi läikivat kasukat silitama. „Sa näed väga hea välja.” Kass nurrub, nii et rind kõmiseb, ja siis surub oma suure pea armastavalt vastu mu kätt.

Tädi leidis kassi ja kaks väikest kassipoega tosinkonna aasta eest ühel varasuvisel päeval puukuurist. Mitte kellelgi polnud aimu, kust nad võisid tulla, kuid nad polnud kurjad, mistõttu Liz arvas, et pärast kahe soovimatu poja sündi jäeti nad lihtsalt teeveerde. Ja nii võttis Liz nad enda juurde, pani emakassile

nimeks Margaux ja poegadele Latour ja Lafite. Kahjuks leidis Latour enneaegse lõpu, kui sõi mürki, mille keegi talunik oli rebaste tapmiseks välja pannud, aga Margaux elas kõrge vanaduseni ja ta ellujäänud poeg on endiselt tubli ja traksis. „Kui vana Lafite nüüdseks juba on?” küsin ma.

„Saab paari kuu pärast kolmteist. Ta on viimasel ajal kaunis laisk. Ei ole enam sama innukas hiirekütt nagu varem. Õigupoollest ei teeni ta oma ülalpidamiskulusid tasa. Veedab suurema osa aega tuleaseme ees või minu magamistoas oma toolil lesides. Aga ta on ikkagi hea seltsiline.”

„Ja võib arvata, et sama ärahellitatud ja armastatud nagu alati,” tõden ma naerdes.

Liz juhatab mu külaliste mõeldud magamistuppa. Kuigi mulle pole vaja teed juhatada, sest see on mul teada, kuna ma olen tal aastate jooksul sageli külas käinud.

Sõitsin kooliajal suvevaheajal nädalaks või paariks üksinda tädi juurde. Kõigepealt pidasime koos ema ja isaga juulis perekondliku kahenädalase puhkuse Salcombe'is. Ema lebas elegant-selt rannatoolis, suured päikesepriidid ees ja süles ajakirja Tatler või Homes and Gardens kõige viimane number, meie isaga ehitasime liivalosse. Kui ma suuremaks sain, sõitsime meie isaga väikese paadiga ülesjõge, et pääseda eemale sadamas sebvatest paatidest ning avastada künklike põllumaade taha varjunud jõesoppe. Ükskord nägime, kuidas jäälind sööstis elektrilöögina mõjuva värvisähvakuna vee kohale kaardunud kuivanud oksalt alla. Ja ühel teisel korral istusime kõrvuti jõekaldal ja olime lummatud vesipapi pentsikust liikumisest, kui ta hüples ja kummardus kivil seistes ning astus seejärel vette, et veepinna alt toitu otsida.

Aga siis, kui minul oli veel pikk augustikuu vaba, pandi mind lennukile ja Liz tuli mulle Bordeaux' lennujaama vastu. Ema ei ilmutanud kunagi erilist soovi kaasa sõita – ta väitis, et pärast Devonis veedetud aega on aias palju tegemist, ja ta igatses bridži järele. Mina olin salamisi rõõmus. Minu puhkused koos Liziga olid alati imelised, päikeselised ja põnevad vabadusenädalad: aitasin teda ta imeliselt metsakasvanud aias või käisime kohalikel turgudel värskeid toiduaineid ostmas. Ta õpetas mind soetatud toidukraamist klassikalisi Prantsuse toite valmistama. Toidu kõrval valis ta alati kohaliku veini ning aitas mul aru saada, kuidas õige vein täiendab ja täiustab isegi kõige lihtsamat toitu.

Märkan rõõmuga, et pärast mu eelmist külaskäiku pole külastele mõeldud magamistoas midagi muutunud. Valgeks lubjatud seintel on fotod kohalikust maastikust. Loomulikult Lizi tööd. Ma tunnen ja armastan neid kõiki: allpool talvises päikeses roosana mõjuvat jõeorgu endasse matvast udust kerkival *côteau*'l tikksirged viinapuud; kevadised valged õiepilved ploomiaedades; kuldne paju, mis peegeldub imeliselt vastu Dordogne jõelt kumavas ähmases sügisvalguses. Terrakotaplaatidest põrandat katavad kaltsuvaibad ja kaheinimesevoodile on laotatud kaunis *toile de Jouy* päevatekk. Nooremast peast leidsin ma, et nii suures voodis magamine on ülim luksus, sest kodus oli mul tagasihoidlike mõõtmetega magamisase. Öökapil on kann kevadlilledega ja selle kõrval väike virn pehmes köites raamatuid. Liz on innukas lugeja ja ma tean, et ta on need välja valinud mind silmas pidades, arvates, et need võiks ka minule rõõmu teha.

„Milline õndsus on jälle siin olla,” ütlen ma ringi keerates, et teda kallistada.

„Tunne end nagu kodus ja kui oled valmis, tule alla,” ütleb ta ja suudleb mind hellalt laubale.

Sean end sisse, panen märkmiku lillekannu kõrvale, riputan tööjakid riidekappi ja pakin lahti riided, mis on mitme nädala pikkusest reisist kortsus.

Kui ma pool tundi hiljem kööki lähen, tervitab mind hörk aroom ja Liz lükkab haudepoti tagasi ahju ning ajab end pärast ahjuukse sulgemist sirgu. „*Coq au vin*,” teatab ta. „Loodan, et sobib.” Ta teab, et see on üks mu lemmikroog. Lizi retsept on just selline mõnutoit, nagu ma praegu vajan, siirupised mahlad tulvil metsaseente ja tüümiani aromaatsel hõngu. „Nüüd aga ...” Liz pöördub külmiku poole, „... kus see veinipudel siis on? Kas võtame klaasid ja lähme terrassile? Päike on küll loojumas, aga naudime veel viimast pooltundi õhtuvalgust.”

Terrass on maja lääneküljel, teisel pool siseõue. Kuigi on alles märtsi algus, püüavad kiviplaadid ja majasein soojuse kinni. Istume pingile, näoga loojuvasse päikesesse.

Harakas lendab tiibade laperdades tammepuult rohule, kohe tema järel veel teine. „Kaks harakat tähendavad rõõmu,” nendin. „Praegusel hetkel väga kohane. Sina õpetasidki mulle selle salmi. Kuidas see käiski? Üks tähendab kurbust, kaks rõõmu, kolm tüdrukut, neli poissi. Viis hõbedat, kuus kulda ... Aga seda ma enam ei mäleta, mida seitsmes tähendab.”

Liz naeratab. „Nja-jah, seitsmes. Seitsmes tähendab saladust, mida ei tohi kunagi välja rääkida. Tegelikult sisaldub selles lihtsas salmis kogu elu.” Ta võtab lonksu veini ja mõtiskleb hetke. „Harakad on targad linnud. Ent nad võivad olla ka julmad ja armunud. Mis tuletab mulle meelde ...” ta kergitab seda öeldes ilmsüütu näoga kulme, „kuidas siis Ed ka elab?”

„Tädi Elizabeth!” protestin ma mannetult, ent mitte eriti tõsiselt, nagu ta väga hästi teab.

„No on vast lurjus, sinu seljataga niimoodi käituda. Piinlik küll, aga ta ei meeldinud mulle, kui sa ta eelmisel aastal siia töid. Liiga libe kala. Ja kui sa minu arvamust küsid, siis sinule mitte küllalt hea. Kuigi sa muidugi minu arvamust ei küsinud ja tol korral ei tulnud mulle mõttesegi midagi öelda. Ja mis tobedus selle perekonnanimega oli?” jätkab ta indu saades. Mu süda on soe, kui kuulen, kuidas ta mind toetab. „Üks igavene ennasttäis kaabakas.”

„Tean,” ohkan ma. „Edmund Wilberforce Cavendish. Talle pandi nimi vanapoisist onu järgi lootuses, et ta pärib suguvõsa mingi tohutusuure mõisa. Aga selle juures on see lõbus lugu, et vanamees abiellus lõpuks kaheteistkümnendal tunnil kellegi glamuurse lahutatud naisega. Naisel oli kolm last ja vanamees pärandas kogu kupatuse hoopis neile. Nii et Ed ei saanud lõpuks midagi.”

„Ja ongi talle paras,” torkab Liz, kelle pahameel pole kuskile kadunud. Ta vaikib hetke ja jätkab pisut leebemalt: „Kas sa tõesti armastasid teda?”

Kõhklen ja mõtlen, kuidas ta küsimusele vastata. „Ma ei oska öelda, kas see oli just armastus, aga ma olin temaga väga ära harjunud. Kindlasti polnud tegemist suure kirega, aga pole ju võimalik igavesti oodata, et su elu suurim armastus välja ilmuks. Ma olin arvamusel, et mingil hetkel me lõpuks abiellume ...” Jään vait, kuuldes, kui innutult mu sõnad kõlavad.

Mu heal sõbrannal Annie Mackenziel, kes on samuti Wainrighti juures veinide sisseostja, on teooria, et heal ja keskpärasel veinil on samasugune vahe nagu heal ja keskpärasel seksil: et olla

hea, peab see köitma nii vaimu kui ka meeli. Sel soojal kevad-õhtul Liziga juttu ajades popsatab Annie teooria mulle meelde ja ühtäkki jõuab mulle kohale, et Ed oli pigem pudel peeti kui *grand cru*. Ja kui ma nüüd järele mõtlen, siis rohkem peet kui prints.

„Nojah, igatahes väärivad sina märksa paremat,“ nähvab Liz. „Ja ainus õige asi ongi oodata elu suurimat armastust. Millegi vähemaga ei tohi leppida.“

„Aga mis siis, kui õiget meest ei tulegi? Mis siis, kui ma ei kohtagi kedagi?“

„Siis elad üksinda õnnelikku ja täisväärtuslikku elu,“ kinnitab Liz. „Muide, see pole sugugi paha.“

„Kas sina tegid siis nii? See tähendab, et otsustasid mitte leppida millegi vähemaga kui oma unistuste mehega? Kas sa üldse kohtasid teda?“

Liz nopib meie kõrvalt potist närtsinud nartsissiõied. Ta teeb seda ükskõikseltselt, ent mulle tundub, et ta liigutuses on ka kohmetust, just nagu väldiks ta mu pilku.

„Oh, mina kohtasin oma unistuste meest. Aga see oli keeruline. Tegelikult nii keeruline, et võimatu. Ning jah, pärast seda otsustasin ma, et ei lepi millegi kehvemaga. Aga see on nüüd kauge minevik.“ Tädi äkiliselt muutunud hääletooni põhjal järeldan ma, et ta ei kavatse ühelegi mu sellekohasele küsimusele vastata, mille tõttu ma panen vastu kihule midagi rohkemat küsida. „Minusuguse vana dinosauruse jaoks on nüüd juba kaugelt liiga hilja,“ jätkab ta, „ent sina oled alles noor, sinul on veel kõik ees, nii et pea vastu. Kui vana sa nüüd õieti oled? Kaksikümmend kaheksa?“

„Kolmekümnes jookseb.“

„Nojah, sa oled noor. Ma tean, et sa kohtad meest, kes on sinu jaoks õige. Ja pealegi on sul muidugi ka su töö. Kui kaua sa oled juba Wainrighti juures töötanud? Vist juba ligemale kümme aastat? Kas sa ei leia, et peaksid mingil hetkel edasi liikuma?”

„Ei tea.” Kibrutan mõtlikult laupa ja võtan veiniklaasist lonksu. „Mu töö meeldib mulle ja kuni viimase ajani olin ma oma eluga igati rahul. Vast seetõttu, et ma arvasin, et me Ediga alustame varsti pereelu. Sellises olukorras oleksin ma suurima rahuga tiksunud Wainrighti juures edasi. Ja mul oleks olnud lihtsam emakohustusi ja tööelu tasakaalus hoida. Nüüd on aga muidugi kõik muutunud.”

„Jah, töötava ema igipõline kompromiss,” nendib Liz elutargalt. „Minu nooruses tuli valida, aga praegusel ajal on vist võimalik nii rahuldust pakkuv töö kui ka ideaalsed lapsed.”

„Hmm, ma kardan, et tegelikult on olukord siiski natuke keerulisem, kui võiks arvata kuulsuste elust pajatavate ajakirjade põhjal. Pealegi paistab nüüd, et mina ei saa kumbagi.”

„No aga keegi ei keela sul ju kuskile mujale kandideerida? Kas sul Wainrighti juures edutamisväljavaateid on?”

„Ainult siis, kui Harry sussid püsti viskab. Prantsusmaa veinide spetsialistina peaksin mina tema töö üle võtma. Aga müüginumbrid pole praegusel ajal kõige paremad, nii et mul on vist turvalisem paigale jääda.”

Liz puhkeb naerma. „Mis ajast peale on kõige tähtsam turvalisus? Kui tahad riske võtta, siis on selleks praegu just õige aeg. Gina, juhul kui sa pole märganud, võin sulle öelda, et sinu veinipoe kohal asuva kontori seinte taga on terve suur ja lai maailm.” Ta osutab veiniklaasiga viinapuude poole, ehmatades sellega harakapaari, kes lendab tiibu laperdades puu otsa.

Istume mõnda aega vaikides ja vaatame, kuidas päike vajub üha madalamale ning maalib pilveservi roosakates ja tulipunastes toonides. Õhk muutub äkitselt külmaks ja ma märkan, kuidas Liz võbistab õlgu.

„Tule!” ütlen ma tühje veiniklaase võttes. „Lähme sisse ja sööme sinu valmistatud võrratu aroomiga õhtusööki.”

Võtan tal sisse minnes käest kinni ja olen taas ehmunud, kui kohutavalt peenike ja jõuetu ta käsi mu peos tundub.

mel

Sel ööl magan ma hästi ja märkan ärgates tohutu kergendusega, et mu käekella seierite kohaselt on kell seitse, mitte kaks või kolm öösel. Olin voodisse minnes unustanud luugid ette tõmmata ja valgus voogab juba aknast sisse ning moodustab akna ümber kasvava rippoa pungadest voodikattele tantsisklevad varjud. Sirutan end välja ja naudin teadmist, et mul on selja taga hästi magatud öö ja ees ootab päikeseline päev. Kuulen, kuidas Liz alumisel korrusel köögis juba toimetab ja Lafite'ile kaussi sööki pannes temaga räägib. Mul pole üles tõusmisega kiiret ja mul pole täna sel päeval ühtki tegemist tahtvat asja, nii et ma lappan öökapile pandud raamatuid, valin virnast ühe välja ja loen mõnda aega. Lafite, kes on hommikusöögi alla kugistanud, nügib õlaga mu ukse lahti, hüppab küsivalt nurrudes voodile ja sätib end mu kõrval mõnusalt sisse.

Kui olen end lõpuks riidesse pannud, leian Lizi ta kabinetis. Kõrgete akendega tuba, mis on täis raamaturiiuleid ja mille suurte klaasidega kõrgetest akendest avaneb vaade siseõuele, on tavaliselt mõnusalt tulvil ajalehti, ajakirju ja kaustu, mis on

pungil täis vanu fotosid, negatiive ja fotode koondlehti. Täna aga valitseb siin tavalisest veel suurem segadus ning tuba on eri värvi ja kuju paberitest lausa üle ujutatud – ja kõige selle keskel istub mu tädi, prillid ninaotsal, ja uurib üht fotosid täis kausta. Kahlan läbi paberihunnikute talle lähemale ja kummardun ta pehmet kortsulist põske suudlema.

Ta tõstab natuke ehmunult pilgu. „Anna andeks, ma ei märganud sind. Olin koos Micki ja Roniga kuuekümnendates.” Ta näitab mulle mustvalget fotot, millel noorusel pakatavad Rolling Stonesi liikmed naeratavad kaamerasse. „Koristan siin pisut,” lausub ta käega laia kaart tehes. „On aeg muist seda rämpsü ära visata. Mis tuletab mulle meelde ...” jätkab ta. „Tule üles minu tuppa. Mul on seal paar asja, mis minu arvates võiks sulle meeldida.”

Lizi magamistuba võtab enda alla madala talumaja terve ühe tiiva ärklikorruse. Liz lasi selle siia kolides eluruumiks ümber ehitada, lasi paigaldada madalate räästaste alla piklikud aknad ja katuseaknad, et päikest sisse lasta. Nagu näha, ei piirdu käsil olev koristamine ja tarbetu ära viskamine kabinetiga, vaid hõlmab ka riidekappi. Põrandale ja kõigile toolidele on kuhjatud riidehunnikud. Voodil mustade prügikottide rulli kõrval on väike kuhi korralikult lappesse pandud riideid. Liz võtab pealmise eseme ja raputab selle sirgu, asetab endale peale. Tegemist on lehvivalt kihilise kreemikast siidist tuunika moodi pluusiga, millel on pikad, alt pisut pehmelt laienevad varrukad ja sügav kaelus.

„Vau! Imeline!” hüüatan.

Liz annab pluusi minu kätte. „Proovi selga ja vaata, kas istub. Ma leidsin, et see võiks sulle sobida. See on üks Ossie Clarki

algusaja töö. Ja vaata ka teised läbi, juhuks kui sulle peaks midagi meeldima. Võta, vii oma tuppä.” Ta paneb vikerkaarevärvilise kangakuhja mulle sülle ja kreemika tuunika teistele peale. „Sa võid neid sel ajal selga proovida, kui ma sulle hommikusööki teen. Oh, ja veel tahtsin ma sulle öelda, et meid on kutsutud täna õhtul Hugh ja Celia Everetti poole kokteiliõhtule. Kui sa ei taha, ei pea sa kaasa tulema, aga nad ütlesid, et sa oled väga oodatud.”

„Tulen rõõmuga,” vastan ma. „Nad meeldivad mulle väga.”

Everettid on Lizi ühed vanimad sõbrad. Celia käis mu ema ja tädiga koos koolis ja ema jutu järgi oli Celia ajal, kui Liz oli hipist mässaja, kooli õpilasnõukogu esimees. Emale, kes oli neist kolm aastat noorem ja kuulus tol ajal algkooliõpilaste alamasse seltskonda, olid nad mõlemad suurteks iidoliteks. Vaatamata oma vastandlikule stiilile jäid Liz ja Celia sõpradeks ja kuna nad olid aastaid siinkandis puhkusel käinud, ostsid Everettid pärast seda, kui Hugh jäi diplomaatilise teenistusest pensionile, Lizist paari miili kaugusele maja ja asusid end kohaliku seltskonnaelu oluliste tegelastena sisse seadma.

„Nojah, seal on kindlasti palju rahvast. Celia kutsub alati kogu ilmarahva kokku. Võib-olla leiame sealt sulle mõne sobiva vaba ja vallalise mehe,” lisab Liz lustakalt.

Naeratan ja raputan sõjasaagiga oma tuppä minnes pead. Mu kallid tädi ei jäta ühtki juhust kasutamata.

Kui me Everettide juurde jõuame, lööb Hugh oma maalilise Gensaci küla servas asuva kaunis uhke kodu ukse valla ja kallistab soojalt Lizi ning suudleb mind mõlemale põsele. „Taevane